ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 21ης Ιουλίου 2016[1]

Υπόθεση C-156/15

Private Equity Insurance Group SIA
κατά
Swedbank AS

[αίτηση του Augstākā tiesa (Ανώτατο Δικαστήριο, Λεττονία)για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προσέγγιση των νομοθεσιών — Ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών — Συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας — Οδηγία 2002/47/ΕΚ — Πεδίο εφαρμογής — Έννοιες "συμφωνία παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας" και "σχετικές οικονομικές υποχρεώσεις" — Άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και στ′ — Παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας — Έννοιες της "κατοχής" ή του "ελέγχου" της χρηματοοικονομικής ασφάλειας — Άρθρο 2, παράγραφος 2 — Μη εφαρμογή ορισμένων διατάξεων του πτωχευτικού δικαίου — Άρθρα 4 και 8 — Σύμβαση τρεχούμενου τραπεζικού λογαριασμού με ρήτρα ενεχυριάσεως χρηματοοικονομικής ασφάλειας υπέρ της τράπεζας»

Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση προδικαστική παραπομπή παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να αποφανθεί για πρώτη φορά επί του εναρμονισμένου καθεστώτος που εφαρμόζεται στις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας και το οποίο θεσπίστηκε με την οδηγία 2002/47/ΕΚ[2].

2. Η σύσταση χρηματοοικονομικών ασφαλειών –υπό μορφή μετρητών ή άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων– προάγει τη σταθερότητα των χρηματαγορών καθιστώντας δυνατό τον περιορισμό του κινδύνου των συναλλαγών. Η οδηγία 2002/47 συνιστά σημαντικό μέσον ενοποιήσεως των αγορών αυτών, απλοποιώντας τη σύναψη των συμφωνιών παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας, περιορίζοντας τις σχετικές διατυπώσεις και εξαιρώντας τις συμφωνίες αυτές από ορισμένες διατάξεις του εθνικού πτωχευτικού δικαίου των κρατών μελών[3].

3. Η υπό κρίση διαφορά, που αφορά μεταξύ άλλων την αμφισβήτηση του κύρους συμβατικής ρήτρας προβλέπουσας την ενεχυρίαση των χρημάτων που κατατίθενται σε τρεχούμενο λογαριασμό υπέρ της τράπεζας, παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να διευκρινίσει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/47 και, γενικότερα, να εξετάσει την ισορροπία που προβλέπει η οδηγία αυτή μεταξύ των ζητημάτων που αφορούν την αποτελεσματικότητα της αγοράς και εκείνων που συνδέονται με την ασφάλεια δικαίου των συμβαλλομένων και των τρίτων.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουνίου 2002, για τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας (ΕΕ 2002, L 168, σ. 43).

3 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 7 και 9 έως 12 της οδηγίας 2002/47.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

4. Το άρθρο 1, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2002/47[4], με τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«4.

α) Η παρεχόμενη χρηματοοικονομική ασφάλεια πρέπει να συνίσταται σε μετρητά ή χρηματοπιστωτικά μέσα.[…]

5. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις χρηματοοικονομικές ασφάλειες που έχουν ήδη παρασχεθεί και εφόσον αυτό πιστοποιείται εγγράφως.

Η απόδειξη της παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας πρέπει να επιτρέπει τον προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής ασφάλειας στην οποία αναφέρεται. Για τον σκοπό αυτό, αρκεί να αποδεικνύεται ότι η ασφάλεια επί τίτλων σε λογιστική μορφή έχει μεταφερθεί σε πίστωση του σχετικού λογαριασμού ή αποτελεί πίστωση του λογαριασμού αυτού και ότι η ασφάλεια σε μετρητά έχει μεταφερθεί σε πίστωση του καθορισμένου λογαριασμού ή αποτελεί πίστωση του λογαριασμού αυτού. […]»

5. Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται:

α) “συμφωνία παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας”: η συμφωνία παροχής ασφάλειας με μεταβίβαση τίτλου ή η συμφωνία εγγυοδοσίας με παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας, ανεξαρτήτως του εάν καλύπτονται από “γενική συμφωνία” ή “γενικούς όρους”·

[…]

γ) “συμφωνία εγγυοδοσίας με παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας”: η συμφωνία βάσει της οποίας ο ασφαλειοδότης παρέχει [μετρητά ή χρηματοπιστωτικά μέσα] ως εγγύηση στον ασφαλειολήπτη, ή υπέρ αυτού, ενώ η κυριότητα [των περιουσιακών αυτών στοιχείων] παραμένει στον ασφαλειοδότη κατά τη σύσταση του δικαιώματος ασφάλειας·

δ) “μετρητά”: τα χρήματα που έχουν πιστωθεί σε λογαριασμό, σε οποιοδήποτε νόμισμα, ή παρεμφερείς αξιώσεις για την επιστροφή χρημάτων, όπως οι καταθέσεις χρηματαγοράς·

[…]

στ) “σχετικές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις”: οι υποχρεώσεις που εξασφαλίζονται με συμφωνία παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας και οι οποίες παρέχουν δικαίωμα διακανονισμού τοις μετρητοίς ή/και παράδοσης χρηματοπιστωτικών μέσων.

[…]

4 — Οι διατάξεις της οδηγίας 2002/47 που είχαν εφαρμογή κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης είναι προγενέστερες των τροποποιήσεων που εισήχθησαν με την οδηγία 2009/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Μαΐου 2009, **για την τροποποίηση της οδηγίας 98/26/ΕΚ σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού αξιογράφων καθώς και της οδηγίας 2002/47/ΕΚ για τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας, όσον αφορά συνδεδεμένα συστήματα και πιστωτικές απαιτήσεις** (ΕΕ 2009, L 146, σ. 37).

2. Όπου αναφέρεται στην παρούσα οδηγία ότι "παρέχεται" χρηματοοικονομική ασφάλεια, ή όπου υπάρχει αναφορά στην "παροχή" χρηματοοικονομικής ασφάλειας, με τη διατύπωση αυτή νοείται ότι η χρηματοοικονομική ασφάλεια παραδίδεται, μεταβιβάζεται, κατακρατείται, καταχωρείται ή άλλως καθορίζεται, ούτως ώστε να βρίσκεται στην κατοχή ή υπό τον έλεγχο του ασφαλειολήπτη ή προσώπου ενεργούντος για λογαριασμό του ασφαλειολήπτη. Τυχόν δικαίωμα υποκατάστασης ή άρσης πλεονάζουσας χρηματοοικονομικής ασφάλειας υπέρ του ασφαλειοδότη ή, στην περίπτωση πιστωτικών απαιτήσεων, για την είσπραξη του προϊόντος αυτών μέχρι νεωτέρας εντολής, δεν θίγει την παρασχεθείσα στον ασφαλειολήπτη χρηματοοικονομική ασφάλεια όπως αναφέρεται στην παρούσα οδηγία.»

6. Το άρθρο 4 της οδηγίας 2002/47, με τίτλο «Εκτέλεση των συμφωνιών παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, με την επέλευση γεγονότος που συνεπάγεται αναγκαστική εκτέλεση, ο ασφαλειολήπτης πρέπει να είναι σε θέση να ρευστοποιήσει με τους ακόλουθους τρόπους οποιαδήποτε από τις κατωτέρω ασφάλειες η οποία παρέχεται δυνάμει συμφωνίας εγγυοδοσίας με παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας και σύμφωνα με τους όρους της:

[…]

β) μετρητά, συμψηφίζοντάς τα ή χρησιμοποιώντας τα για την απαλλαγή από τις σχετικές χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις.

[…]

4. Με την επιφύλαξη των όρων που έχουν συμφωνηθεί στη συμφωνία εγγυοδοσίας με παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας, οι τρόποι ρευστοποίησης της χρηματοοικονομικής ασφάλειας που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν συνοδεύονται από οποιαδήποτε απαίτηση:

α) να κοινοποιείται εκ των προτέρων η πρόθεση ρευστοποίησης·

β) οι όροι της ρευστοποίησης να έχουν εγκριθεί από δικαστήριο, δημόσιο λειτουργό ή άλλο πρόσωπο·

γ) η ρευστοποίηση να διεξαχθεί με δημόσιο πλειστηριασμό ή οποιοδήποτε άλλο τρόπο έχει υποδειχθεί, ή

δ) να έχει παρέλθει οποιαδήποτε συμπληρωματική χρονική περίοδος.

5. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε να είναι δυνατή η εκτέλεση της συμφωνίας παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας σύμφωνα με τους σχετικούς όρους παρά την τυχόν έναρξη ή συνέχιση των διαδικασιών εκκαθάρισης ή των μέτρων εξυγίανσης σε σχέση με τον ασφαλειοδότη ή τον ασφαλειολήπτη.

[…]»

7. Το άρθρο 8 της οδηγίας 2002/47 περιορίζει την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων του εθνικού πτωχευτικού δικαίου των κρατών μελών [5].

5 — Δεν παραθέτω ολόκληρο το άρθρο αυτό –όπως και το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο ε', και το άρθρο 3 της ίδιας οδηγίας– διότι οι διατάξεις αυτές, αν και τις αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, δεν είναι ευθέως κρίσιμες για την απάντηση που προτείνω να δοθεί στα προδικαστικά ερωτήματα.

Το λεττονικό δίκαιο

8. Η οδηγία 2002/47 μεταφέρθηκε στο λεττονικό δίκαιο με τον Finanšu nodrošinājuma likums (νόμο περί των χρηματοοικονομικών ασφαλειών).

Η διαφορά της κύριας δίκης

9. Στις 14 Απριλίου 2007, η Izdevniecība Stilus SIA, της οποίας νόμιμη διάδοχος είναι η Private Equity Insurance Group SIA, συνήψε τυποποιημένη σύμβαση τρεχούμενου λογαριασμού με τη Swedbank AS.

10. Η ρήτρα 3.9 της συμβάσεως αυτής έχει ως εξής:

«Τα χρήματα των πελατών που βρίσκονται τώρα ή που πρόκειται να βρεθούν στον λογαριασμό ενεχυριάζονται στην Τράπεζα ως χρηματοοικονομική ασφάλεια και καλύπτουν όλες τις απαιτήσεις της Τράπεζας. Εάν ο πελάτης δεν έχει καταθέσει στον τρεχούμενο λογαριασμό τα χρήματα που είναι απαραίτητα για τη διενέργεια των πληρωμών, καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση στην οποία, δυνάμει της παρούσας συμβάσεως ή άλλων συμβάσεων που συνάπτονται με την Τράπεζα ή οποιασδήποτε άλλης νομικής βάσεως, προκύπτει απαίτηση της Τράπεζας έναντι του πελάτη, η Τράπεζα δύναται να εισπράξει την εν λόγω απαίτηση ρευστοποιώντας το ενέχυρο χρηματοοικονομικής ασφάλειας, δηλαδή η Τράπεζα δικαιούται, χωρίς προηγουμένως να ενημερώσει σχετικώς τον πελάτη, να προβεί σε ανάληψη (με μεταφορά) του ποσού που απαιτεί από τον λογαριασμό. […]»

11. Στις 25 Οκτωβρίου 2010, η Izdevniecība Stilus κηρύχθηκε σε πτώχευση. Εν συνεχεία, ο σύνδικος της πτωχεύσεως συνήψε νέα σύμβαση τρεχούμενου λογαριασμού με την ίδια ρήτρα περί ενεχύρου χρηματοοικονομικής ασφάλειας.

12. Στις 8 Ιουνίου 2011, η Swedbank προέβη σε ανάληψη 192,30 lats (περίπου 274 ευρώ) από τον τρεχούμενο λογαριασμό της Izdevniecība Stilus, για την κάλυψη των εξόδων τηρήσεως του λογαριασμού για το χρονικό διάστημα μέχρι την κήρυξη της πτωχεύσεως.

13. Η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενη από τον σύνδικο της πτωχεύσεως, άσκησε αγωγή κατά της Swedbank για την ανάκτηση του ποσού αυτού, στηριζόμενη στις αρχές του εθνικού δικαίου που διασφαλίζουν την ίση μεταχείριση των πιστωτών στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας καθώς και στην απαγόρευση που επιβάλλεται στον εκάστοτε πιστωτή να διενεργεί πράξεις που προκαλούν ζημία σε άλλους πιστωτές.

14. Τα λεττονικά δικαστήρια πρώτου και δευτέρου βαθμού απέρριψαν την αγωγή, στηριζόμενα στις εθνικές διατάξεις περί μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο του άρθρου 8 της οδηγίας 2002/47, οι οποίες εξαιρούν τις χρηματοοικονομικές ασφάλειες από την εφαρμογή του πτωχευτικού δικαίου.

15. Το Augstākā tiesa (Ανώτατο Δικαστήριο, Λεττονία), αποφαινόμενο κατ' αναίρεση, έχει αμφιβολίες ως προς το περιεχόμενο των εθνικών αυτών διατάξεων και ως προς τη συμβατότητά τους προς την αρχή της ισότητας που καθιερώνει το λεττονικό Σύνταγμα. Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι, προτού επιληφθεί του θέματος το Satversmes tiesa (Συνταγματικό Δικαστήριο, Λεττονία), πρέπει να διασκεδασθούν οι αμφιβολίες σχετικά με την ερμηνεία της οδηγίας 2002/47.

16. Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί συναφώς ότι η εθνική νομοθεσία περί των χρηματοοικονομικών ασφαλειών προβλέπει απόλυτη προτεραιότητα για τον ασφαλειολήπτη χρηματοοικονομικής ασφάλειας έναντι των λοιπών πιστωτών, ακόμη και στην περίπτωση προνομιούχων πιστωτών, όπως είναι οι απαιτήσεις του Δημοσίου ή των εργαζομένων. Διερωτάται σχετικά με το αν η προτεραιότητα αυτή δικαιολογείται από τους σκοπούς της οδηγίας 2002/47.

17. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται συναφώς αν η οδηγία 2002/47 έχει εφαρμογή σε ασφάλεια συσταθείσα σε σχέση με τρεχούμενο λογαριασμό που δεν χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των συστημάτων διακανονισμού αξιογράφων τα οποία αφορά η οδηγία 98/26/ΕΚ[6]. Επιπλέον, έχει αμφιβολίες όσον αφορά την ερμηνεία των άρθρων 3 και 8 της οδηγίας 2002/47, διερωτώμενο ως προς την συμβατότητα της προτεραιότητας της χρηματοοικονομικής ασφάλειας σε σχέση με όλα τα άλλα είδη ασφαλειών, ιδίως εκείνες που εγγράφονται σε μητρώα όπως η υποθήκη, προς τον σκοπό που επιδιώκει η οδηγία αυτή.

Τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

18. Στο πλαίσιο αυτό, το Augstākās tiesa (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 4 της οδηγίας 2002/47, σχετικά με την εκτέλεση των συμφωνιών παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας, ερμηνευόμενες υπό το φως των αιτιολογικών σκέψεων 1 και 4 της εν λόγω οδηγίας, την έννοια ότι εφαρμόζονται μόνο στους λογαριασμούς που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο των συστημάτων διακανονισμού αξιογράφων ή την έννοια ότι εφαρμόζονται επίσης σε κάθε λογαριασμό που ανοίγεται σε τράπεζα, περιλαμβανομένου τρεχούμενου λογαριασμού, ο οποίος δεν χρησιμοποιείται για διακανονισμό αξιογράφων;

2) Έχουν οι διατάξεις των άρθρων 8 και 3 της οδηγίας 2002/47, ερμηνευόμενες υπό το φως των αιτιολογικών σκέψεων 3 και 5 αυτής, την έννοια ότι σκοπός της οδηγίας είναι να διασφαλίσει ιδιαίτερα ευνοϊκή προτιμησιακή μεταχείριση των πιστωτικών ιδρυμάτων στις περιπτώσεις αφερεγγυότητας των πελατών τους, ιδίως σε σχέση με άλλους δανειστές των εν λόγω πελατών, όπως είναι οι εργαζόμενοι όσον αφορά τις μισθολογικές αξιώσεις τους, το Δημόσιο όσον αφορά τις φορολογικές απαιτήσεις του, και οι εξασφαλισμένοι δανειστές, των οποίων οι απαιτήσεις καλύπτονται από ασφάλειες που περιβάλλονται από δημόσια πίστη λόγω της καταχωρίσεώς τους σε μητρώο;

3) Είναι το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2002/47 κανόνας ελάχιστης ή πλήρους εναρμονίσεως, έχει δηλαδή την έννοια ότι επιτρέπει στα κράτη μέλη να επεκτείνουν την εν λόγω διάταξη σε πρόσωπα τα οποία εξαιρούνται ρητώς από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας;

4) Είναι το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2002/47 άμεσα εφαρμοστέος κανόνας;

5) Εάν ο σκοπός και το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/47 αποδειχθούν πιο περιορισμένοι από τον πραγματικό σκοπό και το πεδίο εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας, της οποίας η θέσπιση βασίστηκε τυπικά στην υποχρέωση μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ερμηνεία της εν λόγω οδηγίας για την ακύρωση ρήτρας ενεχυριάσεως χρηματοοικονομικής ασφάλειας βασιζόμενης στην εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης;»

19. Η από 11 Μαρτίου 2015 αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου την 1η Απριλίου 2015. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν η αναιρεσιβαλλόμενη της κύριας δίκης, η Λεττονική Κυβέρνηση, η Ισπανική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

20. Οι ως άνω διάδικοι και ενδιαφερόμενοι, καθώς και η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, μετείχαν επίσης στην επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στις 11 Μαΐου 2016.

6 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1998, σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού αξιογράφων (ΕΕ 1998, L 166, σ. 45).

Ανάλυση

Επί του πρώτου ερωτήματος

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

21. Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν η οδηγία 2002/47 καλύπτει ασφάλεια συσταθείσα επί μετρητών κατατεθειμένων σε τρεχούμενο λογαριασμό και η οποία καλύπτει όλες της απαιτήσεις της τράπεζας έναντι του δικαιούχου του λογαριασμού, στην περίπτωση που ο λογαριασμός αυτός δεν προορίζεται για να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού αξιογράφων που διαλαμβάνονται στην οδηγία 98/26.

22. Καίτοι το εθνικό δικαστήριο αναφέρεται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2002/47, από τη διατύπωση του ερωτήματος προκύπτει ότι ζητεί να καθοριστεί, γενικώς, αν μια τέτοια ασφάλεια εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

23. Το ερώτημα αυτό απαιτεί την ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 της οδηγίας 2002/47, που καθορίζουν το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής και ορίζουν τις σχετικές έννοιες.

24. Συναφώς, αφενός μεν, πρέπει να εξεταστεί αν το άρθρο 1, παράγραφος 4, στοιχείο α′, και το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχεία δ′ και στ′, της οδηγίας 2002/47 έχουν την έννοια ότι αφορούν ασφάλεια όπως η επίμαχη της κύριας δίκης σε περίπτωση που δεν σχετίζεται με τα συστήματα πληρωμών και διακανονισμού αξιογράφων που διαλαμβάνονται στην οδηγία 98/26.

25. Αφετέρου, πρέπει να διευκρινιστούν οι προϋποθέσεις σχετικά με την παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας που προβλέπονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στο αιτούν δικαστήριο να καθορίσει αν η επίμαχη εν προκειμένω ασφάλεια συστάθηκε σύμφωνα με τις προϋποθέσεις αυτές και μπορεί συνεπώς να εμπίπτει στο καθεστώς που θέσπισε η οδηγία αυτή.

26. Παρατηρώ ότι, έστω και αν οι εν λόγω διατάξεις της οδηγίας 2002/47 δεν αναφέρονται στο κείμενο των ερωτημάτων που διατύπωσε το εθνικό δικαστήριο, το Δικαστήριο διατηρεί ρητώς το δικαίωμα να διευρύνει το περιεχόμενο των προδικαστικών ερωτημάτων προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, υπό την προϋπόθεση ότι θα διατηρηθεί η ουσία του υποβληθέντος ερωτήματος[7].

27. Κατά τη γνώμη μου, η προϋπόθεση αυτή πληρούται εν προκειμένω, δεδομένου ότι η ερμηνεία των σχετικών διατάξεων των άρθρων 1 και 2 της οδηγίας 2002/47 είναι απαραίτητη για να μπορέσει το αιτούν δικαστήριο να καθορίσει αν η επίδικη ρήτρα εμπίπτει στο καθεστώς που θεσπίστηκε με την οδηγία αυτή. Επιπλέον, η ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων αποτέλεσε το αντικείμενο γραπτής ερωτήσεως που απηύθυνε το Δικαστήριο στους διαδίκους της κύριας δίκης και στους λοιπούς ενδιαφερομένους, που μπόρεσαν συνεπώς να εκφρασθούν επωφελώς επί του θέματος αυτού κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

7 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 20ής Μαρτίου 1997, Phytheron International (C-352/95, EU:C:1997:170, σκέψη 14).

Επί της ερμηνείας του άρθρου 1, παράγραφος 4, στοιχείο α′, και του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχεία δ′ και στ′, της οδηγίας 2002/47

28. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, πρέπει να εξεταστεί το εύρος του καθεστώτος που θεσπίστηκε με την οδηγία 2002/47 σε σχέση με δύο πτυχές, ήτοι το αντικείμενο της ασφάλειας και τις καλυπτόμενες υποχρεώσεις.

29. Πρώτον, όσον αφορά το αντικείμενο της ασφάλειας, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 4, στοιχείο α′, της οδηγίας 2002/47, η ασφάλεια που προβλέπεται στην εν λόγω οδηγία πρέπει να έχει συσταθεί υπό μορφή χρηματοπιστωτικών μέσων ή μετρητών. Η έννοια των «μετρητών» ορίζεται, στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2002/47, ως τα χρήματα που έχουν πιστωθεί σε λογαριασμό ή παρεμφερείς αξιώσεις για την επιστροφή χρημάτων[8]. Ο ορισμός αυτός διατυπώνεται ευρέως και καλύπτει τα μετρητά που κατατίθενται σε τρεχούμενο λογαριασμό. Επιπλέον, καμία άλλη διάταξη της οδηγίας 2002/47 δεν περιορίζει την εφαρμογή της στις ασφάλειες και μόνον που συνιστώνται στο πλαίσιο των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού αξιογράφων τα οποία αφορά η οδηγία 98/26.

30. Συγκεκριμένα, μολονότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 1 και 4 της οδηγίας 2002/47 προκύπτει ότι η έκδοση της οδηγίας αυτής εντάσσεται στο νομικό πλαίσιο που συνίσταται, μεταξύ άλλων, από την οδηγία 98/26, και μολονότι η εμπειρία έχει δείξει ότι έχει πλεονεκτήματα η υπαγωγή σε κοινή κανονιστική ρύθμιση των ασφαλειών που παρέχονται στο πλαίσιο των συστημάτων τα οποία αφορά η τελευταία αυτή οδηγία, το στοιχείο αυτό δεν μπορεί, αυτό καθεαυτό, να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/47 περιορίζεται στις ασφάλειες που παρέχονται στο πλαίσιο των εν λόγω συστημάτων. Τέτοιο συμπέρασμα δεν προκύπτει από καμία διάταξη της οδηγίας 2002/47. Επιπλέον, σύμφωνα με την προπαρατεθείσα αιτιολογική σκέψη 4, το καθεστώς που προβλέπει η οδηγία 2002/47 συμπληρώνει τις ισχύουσες νομοθετικές πράξεις, προσφέροντας λύσεις σε περαιτέρω ζητήματα και υπερβαίνοντας τα όριά τους.

31. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες, από τις οποίες προκύπτει ότι η πρόταση από την οποία προήλθε η έκδοση της οδηγίας 2002/47 στηριζόταν στην άποψη ότι, καίτοι η οδηγία 98/26 ρύθμιζε τις ασφάλειες που παρέχονται στο πλαίσιο χρηματοοικονομικών πράξεων, ήταν αναγκαίο να θεσπιστούν και άλλα μέτρα για να προαχθεί η αποτελεσματική χρησιμοποίηση των χρηματοοικονομικών ασφαλειών, που να βαίνουν πέραν των εξελίξεων που κατέστησε δυνατές η οδηγία 98/26[9]. Ομοίως, από την έκθεση αξιολόγησης που κατήρτισε η Επιτροπή στο πλαίσιο της μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 2002/47 προκύπτει ότι, καίτοι η οδηγία 98/26 είχε ήδη προβλέψει την παροχή ορισμένης προστασίας στις ασφάλειες που παρέχονται σε σχέση με συμμετοχή σε σύστημα διαλαμβανόμενο στην οδηγία αυτή, η έκδοση της οδηγίας 2002/47 στηριζόταν στην ανάγκη σφαιρικότερης προσέγγισης, με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των χρηματοοικονομικών ασφαλειών, ιδίως στις διασυνοριακές συναλλαγές[10].

32. Δεύτερον, όσον αφορά την έννοια «σχετικές οικονομικές υποχρεώσεις», από τον ορισμό που περιέχεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ′, της οδηγίας 2002/47 προκύπτει ότι οι σχετικές οικονομικές υποχρεώσεις είναι εκείνες οι οποίες παρέχουν δικαίωμα διακανονισμού τοις μετρητοίς ή/και παράδοσης χρηματοπιστωτικών μέσων και ότι είναι δυνατόν να συνίστανται σε ή να περιλαμβάνουν παρούσες ή μελλοντικές υποχρεώσεις, υποχρεώσεις προς τρίτους ή υποχρεώσεις συγκεκριμένης κατηγορίας ή είδους οι οποίες προκύπτουν σε διάφορες χρονικές στιγμές.

8 — Πράγμα που αποκλείει συνεπώς τα τραπεζογραμμάτια. Βλ., επίσης, αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας 2002/47.

9 — Βλ. πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας [COM(2001) 168, της 27ης Μαρτίου 2001, σ. 1]. Βλ., επίσης, στο πλαίσιο της μεταφοράς της οδηγίας 2002/47 στο πολωνικό δίκαιο, Pisuliński, J., «Zabezpieczenia finansowe w systemie prawa cywilnego», Przegląd Prawa Handlowego 6/2005, σ. 27.

10 — Βλ. έκθεση αξιολόγησης της οδηγίας για τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας (2002/47/ΕΚ) [COM(2006) 833 τελικό, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, σ. 3]. Παρατηρώ ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/47 δεν περιορίζεται στις διασυνοριακές συναλλαγές.

33. Ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει την επίμαχη στην κύρια δίκη κατάσταση όπου η ασφάλεια καλύπτει όλες τις απαιτήσεις του ασφαλειολήπτη έναντι του ασφαλειοδότη. Συγκεκριμένα, από τις *προπαρασκευαστικές εργασίες* της οδηγίας 2002/47 προκύπτει ότι η έννοια των «σχετικών οικονομικών υποχρεώσεων» έπρεπε να περιλαμβάνει τη χρησιμοποίηση των ρητρών του είδους *all monies*, που επεκτείνουν την ασφάλεια σε κάθε παρούσα ή μελλοντική υποχρέωση του ασφαλειοδότη έναντι του ασφαλειολήπτη [11]. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επισήμανε εξάλλου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι τέτοιες ρήτρες χρησιμοποιούνται ευρέως στην πράξη.

34. Παρατηρώ ότι από την έκθεση αξιολόγησης της οδηγίας 2002/47 προκύπτει ότι ορισμένα κράτη μέλη περιόρισαν το πεδίο εφαρμογής των ασφαλειών, όσον αφορά ορισμένες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, στη συγκεκριμένη περίπτωση όπου ο ασφαλειοδότης δεν είναι κάποιο από τα πρόσωπα που διαλαμβάνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχεία α′ και δ′, της οδηγίας 2002/47 [12]. Συναφώς, το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να μεταφέρουν στο εσωτερικό δίκαιο την εν λόγω οδηγία, περιορίζοντας την εφαρμογή του εναρμονισμένου καθεστώτος μόνο στους δημόσιους φορείς και στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που διαλαμβάνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχεία α′ και δ′, της οδηγίας 2002/47. Ωστόσο, το αν τα κράτη μέλη άσκησαν την ευχέρεια αυτή δεν ασκεί επιρροή στον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας αυτής εν προκειμένω, καθόσον η Δημοκρατία της Λεττονίας δεν επικαλέσθηκε το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 2002/47 κατά τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο.

35. Για όλους αυτούς τους λόγους, θεωρώ ότι η οδηγία 2002/47 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά αποκλειστικά τις ασφάλειες που παρέχονται στο πλαίσιο των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού αξιογράφων. Επιπλέον, όπως προκύπτει από το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ′, της οδηγίας 2002/47, οι σχετικές υποχρεώσεις δεν περιορίζονται σε εκείνες που αφορούν τα συστήματα πληρωμών και διακανονισμού αξιογράφων, αλλά μπορούν να περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων κάθε υποχρέωση που παρέχει δικαίωμα διακανονισμού τοις μετρητοίς. Οι επιβαρύνσεις που συνδέονται με τη διαχείριση τρεχούμενου λογαριασμού εμπίπτουν σαφώς σε αυτή την κατηγορία υποχρεώσεων.

36. Τέλος, όλοι οι διάδικοι που υπέβαλαν παρατηρήσεις στην υπό κρίση υπόθεση συμφωνούν ως προς την ευρεία αυτή ερμηνεία του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2002/47. Η Επιτροπή ανέφερε, μεταξύ άλλων, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η ερμηνεία κατά την οποία καλύπτεται κάθε υποχρέωση για την οποία υπάρχει δικαίωμα διακανονισμού σε μετρητά είναι αναγκαία προκειμένου να διασφαλισθεί η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας αυτής, λαμβανομένης υπόψη της υπάρξεως πολύ διαφορετικών υποχρεώσεων που σχετίζονται με τη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών.

37. Με βάση τα ανωτέρω, θεωρώ ότι το άρθρο 1, παράγραφος 4, στοιχείο α′, και το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχεία δ′ και στ′, της οδηγίας 2002/47 έχουν την έννοια ότι αφορούν ασφάλεια, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία παρέχεται με μετρητά κατατεθειμένα σε τραπεζικό λογαριασμό και η οποία καλύπτει όλες τις απαιτήσεις της τράπεζας έναντι του δικαιούχου του λογαριασμού. Το ζήτημα αν ο λογαριασμός αυτός χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού αξιογράφων που διαλαμβάνονται στην οδηγία 98/26 δεν ασκεί επιρροή.

11 — Βλ. COM(2001) 168, της 27ης Μαρτίου 2001, αιτιολογική έκθεση σχετικά με το άρθρο 2. Στο πλαίσιο της πρώτης της νομοθετικής πρότασης, η Επιτροπή εξέτασε τα είδη του πιστωτικού κινδύνου (exposure) που έπρεπε να καλυφθούν, καταλήγοντας ότι θα ήταν τόσο δυσχερές όσο και άσκοπο να γίνει διάκριση μεταξύ διαφόρων συναλλαγών συναφώς. Βλ. το έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: «Working Document on Collateral: First preliminary draft proposal for a Directive», 15 Ιουνίου 2000, σ. 6, καθώς και Yeowart, G., «Purpose of the Financial Collateral Directive», σε Yeowart, G., και Parsons, R., *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing, 2016, σ. 19.

12 — Όπως προκύπτει από αυτή την έκθεση αξιολόγησης που κατήρτισε η Επιτροπή, ο Γερμανός νομοθέτης, για την περίπτωση που ο ασφαλειοδότης δεν είναι χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, περιόρισε τις καλυπτόμενες χρηματοοικονομικές ασφάλειες μόνο σε αυτές που χρησιμοποιούνται για την προστασία ειδικά προσδιορισμένων χρηματοπιστωτικών υποχρεώσεων, έτσι ώστε να εξαιρούνται κυρίως τα μακροπρόθεσμα χρηματικά δάνεια που αφορούν επιχειρήσεις [βλ. COM(2006) 833 τελικό, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, σ. 9].

Επί της ερμηνείας του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47

38. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 2002/47, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται στις χρηματοοικονομικές ασφάλειες που έχουν ήδη παρασχεθεί και εφόσον αυτό πιστοποιείται εγγράφως.

39. Η διάταξη αυτή ερμηνεύεται υπό το φως της αιτιολογικής σκέψης 10 της οδηγίας 2002/47, κατά την οποία η οδηγία αυτή, ενώ εξαιρεί τη σύναψη συμφωνίας παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας από ορισμένες τυπικές προϋποθέσεις που προβλέπει το εθνικό δίκαιο[13], πρέπει να επιτύχει την ισορροπία μεταξύ της αποτελεσματικότητας της αγοράς και της ασφάλειας δικαίου των συμβαλλομένων μερών και των τρίτων. Κατά την ίδια αυτή αιτιολογική σκέψη, η οδηγία 2002/47 διασφαλίζει αυτή την ισορροπία με το γεγονός ότι το πεδίο εφαρμογής της καλύπτει μόνο τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας που συνεπάγονται «κάποια μορφή περιουσιακής απώλειας», όπως είναι η παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας, και στις οποίες η παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας μπορεί να αποδεικνύεται εγγράφως.

40. Η απαίτηση της παροχής της ασφάλειας συνιστά συνεπώς ένα quid pro quo για να υπάρχει παρέκκλιση, προς το συμφέρον της αποτελεσματικότητας της αγοράς, από τις τυπικές προϋποθέσεις που προβλέπει το εθνικό δίκαιο[14].

41. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47, υπό την έννοια της «παροχής» της ασφάλειας νοείται ότι η χρηματοοικονομική ασφάλεια παραδίδεται, μεταβιβάζεται, κατακρατείται, καταχωρείται ή άλλως καθορίζεται, ούτως ώστε να βρίσκεται στην κατοχή ή υπό τον έλεγχο του ασφαλειολήπτη ή προσώπου ενεργούντος για λογαριασμό του ασφαλειολήπτη.

42. Η προϋπόθεση αυτή της αποκτήσεως «της κατοχής ή του ελέγχου» αποτελεί κομβικό στοιχείο βάσει του οποίου μπορεί να καθοριστεί αν η συγκεκριμένη συμφωνία παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/47. Μια συμφωνία παροχής ασφάλειας μπορεί να χαρακτηρισθεί «συμφωνία παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας» υπό την έννοια της οδηγίας 2002/47 μόνον αν η ασφάλεια έχει παρασχεθεί, οπότε ο ασφαλειολήπτης αποκτά την κατοχή ή τον έλεγχο.

43. Εκτός όμως από τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας με μεταβίβαση τίτλου, που συνεπάγονται ότι, με την επιφύλαξη των συμφωνιών επαναγοράς, η πλήρης κυριότητα των χρηματοπιστωτικών μέσων περιέρχεται στον ασφαλειολήπτη προκειμένου να διασφαλισθεί η εκτέλεση των σχετικών χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων[15], η ερμηνεία των εννοιών της «αποκτήσεως της κατοχής» ή του «ελέγχου», στο πλαίσιο των μετρητών ή των χρηματοπιστωτικών μέσων, είναι προβληματική. Ορισμένοι συγγραφείς τονίζουν ότι πρόκειται πιθανώς για την πλέον αμφιλεγόμενη πτυχή του καθεστώτος των χρηματοοικονομικών ασφαλειών που θέσπισε η οδηγία 2002/47[16].

44. Από τις παρατηρήσεις της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου και της Επιτροπής προκύπτει ότι η εφαρμογή των επίμαχων απαιτήσεων προκάλεσε δυσχέρειες στην πράξη, που αντανακλώνται μεταξύ άλλων σε δύο αποφάσεις των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου που ερμηνεύουν, μεταξύ άλλων, τον όρο «έλεγχος» υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47.

13 — Βλ. άρθρο 3 της οδηγίας 2002/47.

14 — Βλ. Parsons, R., «“Possession” or “Control” test to be satisfied when creating a security financial collateral arrangement» σε Yeowart, G., και Parsons, R., *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing, 2016, σ. 168.

15 — Βλ. άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2002/47.

16 — Βλ. Parsons, R., όπ.π., σ. 167.

45. Στην υπόθεση Gray[17], που αφορούσε την ασφάλεια υπό μορφή μετρητών κατατεθειμένων σε τραπεζικό λογαριασμό, η συζήτηση επικεντρώθηκε στο ζήτημα αν η προϋπόθεση περί ελέγχου πληρούται όταν ο λογαριασμός, μολονότι τον διαχειρίζεται ο ασφαλειολήπτης, δεν είναι δεσμευμένος. Το δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου έκρινε ότι η παροχή της ασφάλειας προϋποθέτει ότι ο ασφαλειολήπτης μπορεί να εμποδίσει την εκ μέρους του ασφαλειοδότη διάθεσή της. Επιπλέον, ο ασφαλειολήπτης πρέπει να διαθέτει τον «νόμιμο» έλεγχο επί του αντικειμένου της ασφάλειας, οπότε δεν αρκεί ο απλός διοικητικός ή πρακτικός έλεγχος. Οι προϋποθέσεις αυτές δεν επληρούντο εν προκειμένω, δεδομένου ότι ο ασφαλειοδότης μπορούσε να ζητήσει την ανάληψη των κατατεθειμένων στον λογαριασμό χρημάτων χωρίς περιορισμό.

46. Το πρόβλημα της ερμηνείας του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47 επανεμφανίστηκε στην υπόθεση Lehman Brothers International (Europe)[18] . Ο Βρετανός δικαστής παρατήρησε ότι η απόφαση Gray είχε αποτελέσει αντικείμενο σχολιασμών που επέκριναν το γεγονός ότι η αυστηρή εφαρμογή της απαιτήσεως «νόμιμου» ελέγχου θα μπορούσε να εξαιρέσει από το καθεστώς της οδηγίας 2002/47 ορισμένες συμφωνίες που χρησιμοποιούνται στην πράξη και οι οποίες συντάσσονται με την πρόθεση υπαγωγής στο καθεστώς αυτό. Μολονότι επισήμανε τις επικρίσεις αυτές, η απόφαση αυτή επιβεβαίωσε, κατ' ουσίαν, την προσέγγιση που ακολουθήθηκε στην υπόθεση Gray όσον αφορά το κριτήριο του «νόμιμου ελέγχου», διαπιστώνοντας ότι δεν αρκεί ο απλός διοικητικός έλεγχος της ασφάλειας για να ικανοποιηθεί το κριτήριο που διαλαμβάνεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47, ιδίως όταν ο ασφαλειοδότης έχει το δικαίωμα να διαθέτει χωρίς περιορισμούς τα σχετικά χρήματα.

47. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η παροχή της χρηματοοικονομικής ασφάλειας συνεπάγεται ότι ο ασφαλειολήπτης ασκεί «νόμιμο έλεγχο» επί του αντικειμένου της ασφάλειας, ο οποίος νοείται ως η εξουσία να εμποδίζει τον ασφαλειοδότη να διαθέτει το αντικείμενο αυτό. Το απορρέον από την ασφάλεια δικαίωμα του ασφαλειοδότη να αναλαμβάνει ελεύθερα μετρητά από τον λογαριασμό που αποτελεί αντικείμενο της ασφάλειας είναι αντίθετο προς την προϋπόθεση αυτή. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι υποστηρίζει συνεπώς, κατ' ουσίαν, την ίδια θέση με εκείνη που υιοθέτησαν τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου στις προπαρατεθείσες υποθέσεις.

48. Θεωρώ ότι η συλλογιστική που οδήγησε τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου να απορρίψουν τη θέση ότι αρκεί ο απλός διοικητικός έλεγχος που ασκείται επί του αντικειμένου της ασφάλειας είναι επίσης σημαντική όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47 εν προκειμένω.

49. Συγκεκριμένα, όπως ορθώς αναφέρουν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή, η απαίτηση σχετικά με την απόκτηση της «κατοχής ή του ελέγχου» της ασφάλειας, που διαλαμβάνεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47[19], θα στερούνταν οποιασδήποτε πρακτικής αποτελεσματικότητας, αν ερμηνευόταν ως καλύπτουσα την περίπτωση στην οποία ο ασφαλειοδότης μπορεί να συνεχίσει να διαθέτει ελεύθερα την ασφάλεια.

50. Παρατηρώ ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2002/47 επικυρώνει τις τεχνικές της ασφάλειας που παρέχουν τη δυνατότητα στον ασφαλειοδότη να την υποκαταστήσει ή να άρει την πλεονάζουσα. Εντεύθεν μπορεί να συναχθεί, a contrario, ότι η παροχή ευρύτερων δικαιωμάτων στον ασφαλειοδότη σημαίνει ότι δεν πληρούται η προϋπόθεση της παροχής ασφαλείας.

17 — Gray and others v G-T-P Group Limited: Re F2G Realisations Limited (in liquidation) [2010] EWHC 1772 (Ch), σκέψεις 60 έως 62.

18 — Lehman Brothers International (Europe) (In Administration) [2012] EWHC 2997 (Ch), σκέψεις 119 έως 126 και 131 έως 137.

19 — Σημειώνω ότι, μολονότι το ζήτημα αυτό δεν ασκεί επιρροή στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή υιοθέτησαν αποκλίνουσες θέσεις όσον αφορά τον σύνδεσμο μεταξύ των δύο αυτών εννοιών. Η Επιτροπή προτείνει η «κατοχή ή ο έλεγχος» να συνιστά μία ενιαία προϋπόθεση, ενώ, από την άποψη της νομολογίας που παρέθεσε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και της θεωρίας του αγγλικού δικαίου, πρόκειται για δύο εναλλακτικά κριτήρια. Βλ., επίσης, Parsons, R., όπ.π., σ. 185.

51. Συνεπώς, κατά τη γνώμη μου, στην περίπτωση ασφάλειας παρασχεθείσας υπό μορφή μετρητών κατατεθειμένων σε λογαριασμό, η απόκτηση της κατοχής ή του ελέγχου από τον ασφαλειολήπτη προϋποθέτει οπωσδήποτε ότι αυτός όχι μόνο έχει τον πρακτικό έλεγχο επί του λογαριασμού που αποτελεί αντικείμενο της ασφάλειας, αλλά ότι έχει επίσης το δικαίωμα να εμποδίζει την εκ μέρους του ασφαλειοδότη ανάληψη των μετρητών, στον βαθμό που απαιτείται προκειμένου να εξασφαλισθούν οι σχετικές υποχρεώσεις.

52. Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο θα έπρεπε να εξετάσει αν η συμφωνία σχετικά με τον τρεχούμενο λογαριασμό που συνήψαν οι διάδικοι της κύριας δίκης περιέχει ρήτρα προβλέπουσα ότι η Swedbank έχει τέτοιο δικαίωμα να περιορίζει τις αναλήψεις των χρημάτων που έχουν κατατεθεί στον οικείο λογαριασμό. Υπό την επιφύλαξη της εξετάσεως αυτής, η οποία εμπίπτει στον αυτοτελή ρόλο του αιτούντος δικαστηρίου, τονίζω ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι διάδικοι της κύριας δίκης συμφώνησαν ως προς το ότι η επίδικη συμφωνία δεν περιέχει καμία ρήτρα επιτρέπουσα στην τράπεζα να περιορίζει τις αναλήψεις ή επιβάλλουσα τη δέσμευση ορισμένου ποσού στο λογαριασμό. Αν αποδεικνυόταν η πραγματική αυτή περίσταση, τούτο θα οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι η επίδικη ασφάλεια δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παρασχέθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις που προβλέπει η οδηγία 2002/47 και, συνεπώς, ότι δεν καλύπτεται από τις διατάξεις αυτές.

53. Με βάση τα προεκτεθέντα, θεωρώ ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47 έχει την έννοια ότι η παροχή της χρηματοοικονομικής ασφάλειας υπό μορφή μετρητών κατατεθειμένων σε τραπεζικό λογαριασμό προϋποθέτει την ύπαρξη συμβατικής ρήτρας παρέχουσας στον ασφαλειολήπτη το δικαίωμα να περιορίζει τη χρησιμοποίηση των χρημάτων που έχουν κατατεθεί στον λογαριασμό αυτό, στον βαθμό που απαιτείται για την εξασφάλιση των σχετικών υποχρεώσεων.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

54. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν η οδηγία 2002/47, ιδίως τα άρθρα της 3 και 8, έχει την έννοια ότι αυτή διασφαλίζει στον ασφαλειολήπτη το δικαίωμα να ρευστοποιεί κάθε χρηματοοικονομική ασφάλεια, ανεξάρτητα από την κίνηση ή τη συνέχιση διαδικασίας εκκαθαρίσεως ή μέτρων εξυγιάνσεως έναντι του ασφαλειοδότη. Τονίζει ότι η παροχή τέτοιας προτεραιότητας στον ασφαλειολήπτη θα μπορούσε να φανεί αντίθετη προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως των πιστωτών στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας (paritas creditorum).

55. Παρατηρώ ότι, καίτοι το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται στα άρθρα 3 και 8 της οδηγίας 2002/47, το υποβληθέν ερώτημα σχετίζεται μάλλον με το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής, το οποία αφορά μεταξύ άλλων τις προϋποθέσεις εκτελέσεως της χρηματοοικονομικής ασφάλειας. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με τη δυνατότητα επιβολής ενδεχόμενων περιορισμών στο δικαίωμα του ασφαλειολήπτη να ικανοποιεί τις απαιτήσεις του σε περίπτωση πτωχεύσεως του ασφαλειοδότη. Κατά το δικαστήριο αυτό, ελλείψει τέτοιων έμμεσων περιορισμών, το σύστημα που θέσπισε η οδηγία 2002/47 μπορεί να θεωρηθεί αμφισβητήσιμο υπό το πρίσμα της εν λόγω αρχής της ίσης μεταχειρίσεως των πιστωτών.

56. Επισημαίνω ότι από το άρθρο 4 της οδηγίας 2002/47, ερμηνευόμενο υπό το φως των αιτιολογικών σκέψεων 3, 5 και 10 της οδηγίας αυτής, προκύπτει ότι ένας από τους σκοπούς του καθεστώτος που θεσπίστηκε με την ίδια αυτή οδηγία συνίσταται στην εξαίρεση των χρηματοοικονομικών ασφαλειών από την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων του εθνικού πτωχευτικού δικαίου[20]. Συναφώς, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/47 προβλέπει το δικαίωμα του ασφαλειολήπτη να ρευστοποιεί κάθε χρηματοοικονομική ασφάλεια η οποία παρέχεται δυνάμει συμφωνίας εγγυοδοσίας με παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας. Οι παράγραφοι 4 και 5 του ιδίου άρθρου προστατεύουν το δικαίωμα αυτό από τα αποτελέσματα των διατάξεων του εθνικού πτωχευτικού δικαίου. Αφενός, αυτή η παράγραφος 4 επιτρέπει την ταχεία ρευστοποίηση της ασφάλειας σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής

20 — Βλ., επίσης, COM(2001) 168, της 27ης Μαρτίου 2001, αιτιολογική έκθεση σχετικά με το άρθρο 5.

του ασφαλειοδότη, καθιστώντας ανεφάρμοστες τις υποχρεώσεις που απαριθμούνται στα στοιχεία α′ έως δ′ της εν λόγω παραγράφου. Αφετέρου, η εν λόγω παράγραφος 5 επιβάλλει στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι είναι δυνατή η εκτέλεση της συμφωνίας παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας παρά την τυχόν έναρξη ή συνέχιση των διαδικασιών εκκαθάρισης ή των μέτρων εξυγίανσης σε σχέση με τον ασφαλειοδότη ή τον ασφαλειολήπτη.

57. Οι διατάξεις αυτές δεν επιδέχονται, κατά τη γνώμη μου, ερμηνεία κατά την οποία ο ασφαλειολήπτης δεν θα μπορούσε να ρευστοποιήσει την ασφάλεια σε περίπτωση πτωχεύσεως του ασφαλειοδότη, προκειμένου να μη διακυβευθούν τα δικαιώματα των λοιπών πιστωτών. Αντιθέτως, οι εν λόγω διατάξεις αποσκοπούν στην εξαίρεση της χρηματοοικονομικής ασφάλειας από την εφαρμογή των περιορισμών που προβλέπει το εθνικό πτωχευτικό δίκαιο.

58. Κατ' εμέ, το στοιχείο αυτό δεν μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω από το επιχείρημα που προέβαλε η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης και η Λεττονική Κυβέρνηση και το οποίο παραπέμπει στην κατάσταση των προνομιούχων πιστωτών, όπως είναι το Δημόσιο, οι εργαζόμενοι ή οι κάτοχοι καταχωρισμένης ασφάλειας.

59. Συγκεκριμένα, όπως παρατηρεί η Επιτροπή, από τη σκοπιά του συστήματος που θέσπισε η οδηγία 2002/47, το ζήτημα της κατάταξης του πιστωτή στην πτωχευτική διαδικασία δεν τίθεται, καθόσον η οδηγία αυτή αποσκοπεί απλώς στην εξασφάλιση του δικαιώματος ρευστοποιήσεως της ασφάλειας σε όλες τις περιπτώσεις που συνεπάγονται την εκτέλεσή της. Η λύση αυτή δικαιολογείται από την ανάγκη ενισχύσεως της ασφάλειας δικαίου των συμφωνιών παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας και διασφαλίσεως της αποτελεσματικότητάς τους[21].

60. Πάντως, η οδηγία 2002/47 περιέχει διατάξεις που καθιστούν δυνατή τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των ζητημάτων που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα της αγοράς και εκείνων που συνδέονται με την ασφάλεια δικαίου.

61. Πρώτον, όσον αφορά το προσωπικό πεδίο εφαρμογής, το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 2002/47 παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εξαιρούν τις συμφωνίες στις οποίες ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη δεν είναι αρχή, δημόσιος φορέας, εποπτευόμενο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή ακόμη κεντρικός αντισυμβαλλόμενος, διακανονιστής ή συμψηφιστικό γραφείο υπό την έννοια της οδηγίας 98/26[22].

62. Δεύτερον, το καθεστώς που προβλέπει η οδηγία 2002/47 εφαρμόζεται αποκλειστικά στις «παρασχεθείσες» ασφάλειες υπό την έννοια του άρθρου της 2, παράγραφος 2, πράγμα που συνεπάγεται κάποια μορφή «περιουσιακής απώλειας» για τον ασφαλειοδότη. Το καθεστώς που προβλέπει η οδηγία 2002/47 εφαρμόζεται συνεπώς μόνον αν ο ασφαλειολήπτης αποκτά «την κατοχή ή τον έλεγχο» της ασφάλειας υπό την έννοια της οδηγίας αυτής[23].

63. Τρίτον, το άρθρο 8 της οδηγίας 2002/47 προβλέπει ορισμένους περιορισμούς στην εφαρμογή των εθνικών διατάξεων του πτωχευτικού δικαίου όσον αφορά τις ασφάλειες που παρέχονται πριν από την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας, αλλά οι οποίες υπόκεινται στην εφαρμογή του κανόνα της «ώρας μηδέν» ο οποίος προσδίδει αναδρομικό αποτέλεσμα στη διαδικασία αυτή (παράγραφοι 1 και 3), καθώς και, κατ' εξαίρεση, όσον αφορά τις ασφάλειες που παρέχονται μετά την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας, όταν ο ασφαλειολήπτης αποδεικνύει την καλή του πίστη (παράγραφος 2)[24].

21 — Από την άποψη αυτή, η οδηγία 2002/47 ανήκει στο ευρύτερο σύστημα που αποτελεί το πτωχευτικό δίκαιο της Ένωσης, το οποίο περιλαμβάνει τις νομοθετικές πράξεις που διαλαμβάνονται στην αιτιολογική της σκέψη 4.

22 — Στην πράξη, όπως προκύπτει από την έκθεση αξιολόγησης της οδηγίας 2002/47, μόνον η Δημοκρατία της Αυστρίας αποφάσισε να εφαρμόσει πλήρως την εξαίρεση αυτή, πέντε δε άλλα κράτη μέλη την εφαρμόζουν εν μέρει (η Τσεχική Δημοκρατία, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Σλοβενίας και το Βασίλειο της Σουηδίας). Βλ. COM(2006) 833 τελικό, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, σ. 9.

23 — Βλ. σημεία 40 και 41 των παρουσών προτάσεων.

24 — Βλ., επίσης, COM(2001) 168, της 27ης Μαρτίου 2001, αιτιολογική έκθεση σχετικά με το άρθρο 9.

64. Υπό την επιφύλαξη όμως των περιπτώσεων που διαλαμβάνονται στο εν λόγω άρθρο 8, το καθεστώς που προβλέπει η οδηγία 2002/47 δεν καλύπτει τις ασφάλειες που παρέχονται μετά την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας.

65. Η εκτίμηση αυτή απαντά, κατά τη γνώμη μου, στις ανησυχίες που εξέφρασαν το αιτούν δικαστήριο και η Λεττονική Κυβέρνηση και οι οποίες προκαλούνται από το γεγονός ότι η ειδική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών ασφαλειών θα μπορούσε να θέσει εν αμφιβόλω την προστασία των ενυπόθηκων δανειστών. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι, σε περίπτωση που τα χρήματα που εισπράχθηκαν από την πώληση περιουσιακού στοιχείου ανήκοντος στον πτωχό κατατεθούν στον τραπεζικό λογαριασμό τον οποίον αφορά η χρηματοοικονομική ασφάλεια, ο λήπτης της ασφάλειας αυτής θα μπορεί να τα χρησιμοποιήσει για να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του. Κατ' εμέ, η ανησυχία αυτή δεν είναι βάσιμη, δεδομένου ότι οι ασφάλειες που παρέχονται μετά την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας δεν καλύπτονται από το καθεστώς που θέσπισε η οδηγία 2002/47.

66. Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, όπως παρατήρησε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, που επισήμανε αυτήν την πτυχή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η οδηγία 2002/47 δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση που τα μετρητά που συνιστούν την ασφάλεια έχουν φθάσει στον οικείο τραπεζικό λογαριασμό μετά την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας.

67. Μολονότι όμως η πτυχή αυτή δεν προκύπτει σαφώς από την απόφαση περί παραπομπής, οι διάδικοι της κύριας δίκης ανέφεραν εντούτοις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, συμφωνούντες επ' αυτού, ότι τα χρήματα που ανέλαβε η Swedbank από τον τρεχούμενο λογαριασμό της Izdevniecība Stilus είχαν κατατεθεί στον λογαριασμό αυτόν μόνο μετά την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας. Αν το χρονολογικό αυτό στοιχείο επαληθευθεί από το αιτούν δικαστήριο, θα πρέπει να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η επίδικη ασφάλεια δεν παρασχέθηκε πριν από την κίνηση της διαδικασίας αυτής και συνεπώς δεν καλύπτεται από τις διατάξεις της οδηγίας 2002/47.

68. Θεωρώ συνεπώς ότι το άρθρο 4, παράγραφοι 1, 4 και 5, της οδηγίας 2002/47 έχει την έννοια ότι ο ασφαλειολήπτης έχει δικαίωμα να ρευστοποιεί κάθε χρηματοοικονομική ασφάλεια παρασχεθείσα δυνάμει συμφωνίας εγγυοδοσίας με παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας, ανεξάρτητα από την κίνηση ή τη συνέχιση διαδικασίας εκκαθαρίσεως ή μέτρων εξυγιάνσεως έναντι του ασφαλειοδότη. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 8 της οδηγίας αυτής, το δικαίωμα αυτό ισχύει για την ασφάλεια που παρέχεται πριν από την κίνηση τέτοιας διαδικασίας.

Επί του τρίτου και του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

69. Το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι ο λεττονικός νόμος περί των χρηματοοικονομικών ασφαλειών εφαρμόζεται στα φυσικά πρόσωπα, μολονότι αυτά εξαιρούνται ρητώς από το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/47 δυνάμει του άρθρου της 1, παράγραφος 2, στοιχείο ε'. Διερωτάται, συνεπώς, με το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, αν η διεύρυνση αυτή του προσωπικού πεδίου εφαρμογής συνάδει με τη διάταξη αυτή της οδηγίας 2002/47 και, ενδεχομένως, αν η εν λόγω διάταξη παράγει άμεσο αποτέλεσμα. Το αιτούν δικαστήριο, ενώ δέχεται τον υποθετικό χαρακτήρα των ερωτημάτων αυτών στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, τα θεωρεί σημαντικά, εν όψει ενδεχόμενου ελέγχου της συνταγματικότητας του νόμου περί των χρηματοοικονομικών ασφαλειών.

70. Παρατηρώ ότι δεν αμφισβητείται ότι η διαφορά της κύριας δίκης δεν αφορά φυσικά πρόσωπα και ότι, συνεπώς, τα ερωτήματα σχετικά με τη δυνατότητα επεκτάσεως του καθεστώτος που προέβλεψε η οδηγία 2002/47 στα πρόσωπα αυτά είναι υποθετικά.

71. Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι τα ίδια ερωτήματα θα μπορούσαν να ανακύψουν στο μέλλον, στο πλαίσιο ενδεχόμενης εξετάσεως της συνταγματικότητας του νόμου περί των χρηματοοικονομικών ασφαλειών από το Satversmes tiesa (Συνταγματικό Δικαστήριο), δεν δύναται να αφαιρέσει από τα ερωτήματα αυτά τον υποθετικό τους χαρακτήρα στην υπό κρίση υπόθεση.

Συγκεκριμένα, δεν αποτελεί δικαιολογητικό λόγο της προδικαστικής παραπομπής η διατύπωση συμβουλευτικών γνωμών επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, αλλά η ανάγκη αποτελεσματικής επιλύσεως μιας ένδικης διαφοράς [25]. Αν το αιτούν δικαστήριο πρόκειται να υποβάλει στο Satversmes tiesa (Συνταγματικό Δικαστήριο) ένα ζήτημα συνταγματικότητας, τίποτα δεν εμποδίζει το τελευταίο αυτό δικαστήριο, αν το κρίνει αναγκαίο, να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

72. Ως εκ τούτου, το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα πρέπει να θεωρηθούν απαράδεκτα.

Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

73. Με το πέμπτο προδικαστικό του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο επιχειρεί να καθορίσει τις συνέπειες που θα μπορούσε να αντλήσει, όσον αφορά το κύρος της επίδικης ρήτρας, σε περίπτωση που το περιεχόμενο της οδηγίας 2002/47 αποδεικνυόταν στενότερο από αυτό της εθνικής νομοθεσίας.

74. Παρατηρώ ότι η λυσιτέλεια του ερωτήματος αυτού, καθώς και η σχέση του με τα λοιπά προδικαστικά ερωτήματα δεν διευκρινίζονται λεπτομερώς από το αιτούν δικαστήριο. Μπορεί όμως να συναχθεί από τη διατύπωση του εν λόγω ερωτήματος ότι με αυτό επιχειρείται ο καθορισμός του αποτελέσματος της οδηγίας 2002/47 επί της διαφοράς της κύριας δίκης, σε περίπτωση που το Δικαστήριο θα έκρινε, απαντώντας στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής περιορίζεται στις ασφάλειες σχετικά με τα συστήματα πληρωμών και διακανονισμού αξιογράφων.

75. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που από την απάντηση που θα δώσει το Δικαστήριο στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα θα προέκυπτε ότι η επίδικη συμβατική ρήτρα δεν καλύπτεται από την οδηγία 2002/47, το αιτούν δικαστήριο θα εκαλείτο να καθορίσει τις συνέπειες της διαφοράς αυτής μεταξύ του εύρους του περιεχομένου της οδηγίας αυτής και εκείνου του εθνικού νόμου, όσον αφορά το κύρος της ρήτρας αυτής.

76. Από την απάντησή μου όμως στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα προκύπτει ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/47 δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι περιορίζεται στις ασφάλειες σχετικά με τα συστήματα πληρωμών και διακανονισμού αξιογράφων. Υπ' αυτές τις συνθήκες, θεωρώ ότι παρέλκει η απάντηση στο παρόν ερώτημα.

Πρόταση

77. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Augstākā tiesa (Ανώτατο Δικαστήριο, Λεττονία):

1) Το άρθρο 1, παράγραφος 4, στοιχείο α', και το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχεία δ' και στ', της οδηγίας 2002/47/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουνίου 2002, για τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας, έχουν την έννοια ότι αφορούν ασφάλεια, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία παρέχεται με μετρητά κατατεθειμένα σε τραπεζικό λογαριασμό και η οποία καλύπτει όλες τις απαιτήσεις της τράπεζας έναντι του δικαιούχου του λογαριασμού. Το ζήτημα αν ο λογαριασμός αυτός χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού αξιογράφων που διαλαμβάνονται στην οδηγία 98/26/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1998, σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού αξιογράφων, δεν ασκεί επιρροή.

25 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, σκέψη 29).

Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2002/47 έχει την έννοια ότι η παροχή της χρηματοοικονομικής ασφάλειας υπό μορφή μετρητών κατατεθειμένων σε τραπεζικό λογαριασμό προϋποθέτει την ύπαρξη συμβατικής ρήτρας παρέχουσας στον ασφαλειολήπτη το δικαίωμα να περιορίζει τη χρησιμοποίηση των χρημάτων που έχουν κατατεθεί στον λογαριασμό αυτό, στον βαθμό που απαιτείται για την εξασφάλιση των σχετικών υποχρεώσεων.

2) Το άρθρο 4, παράγραφοι 1, 4 και 5, της οδηγίας 2002/47 έχει την έννοια ότι ο ασφαλειολήπτης έχει δικαίωμα να ρευστοποιεί κάθε χρηματοοικονομική ασφάλεια παρασχεθείσα δυνάμει συμφωνίας εγγυοδοσίας με παροχή χρηματοοικονομικής ασφάλειας, ανεξάρτητα από την κίνηση ή τη συνέχιση διαδικασίας εκκαθαρίσεως ή μέτρων εξυγιάνσεως έναντι του ασφαλειοδότη. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 8 της οδηγίας αυτής, το δικαίωμα αυτό ισχύει για την ασφάλεια που παρέχεται πριν από την κίνηση τέτοιας διαδικασίας.